

A pécsi Remény gyógyszertár reklámtevékenysége és reklámérmei század elején

Rayman János

3000

Pécs szabad királyi városban ifj. Antal Gyula szerzett 1895-ben új gyógyszertár létesítésére jogot. Ezt az Irgalmasok u. 18. sz. alatti telken felépített kétemeletes lakóháznak földszintjén helyezte el. 1897-ben Kerecsényi Ferenc, 1905-ben Stankóczy Lajos bérelte a patikát, de mindketten a várt haszon elmaradása miatt váltak meg tőle. 1905-ben Szigethy Frigyes szerezte meg a gyógyszertárat és néhány év alatt, kitartó, céltudatos munkával a város egyik jól jövedelmező vállalkozásává tette.

Szigethy kiváló reklámszakértelemmel irányította hirdetési kampányait. Rendszerint egy-egy terméket kiválasztott, legtöbbször egyik saját készítményét, és arról hónapokon át, naponta olvashattak a pécsiek. Például ilyen volt az Albion fogkrém, az Ilona nevet viselő terméksorozat (púder, krém stb.), a Phenolat nevű izzadásgátló és a Mecsekfüi cukorka. Ezt a köhögés elleni gyógycukorkát 1907-ben reklámérmen is népszerűsítette. Hasonló reklámérem készült a „Helios” fogcseppről is. Az ilyen reklámérmek eléggé szokatlanok. De kedvezmény bárcakénti használatuk nem valószínű.

Pécs, szabad királyi város, 1894. november 19-én a 143. számú határozatában nyilatkozott, hogy a városban új gyógyszertár felállítása egészségügyi szempontból célszerű, és a már meglévők működését nem veszélyezteti. Ifj. Antal Gyula gyógyszerész folyamodott a gyógyszertári jog megszerzéséért, amelyet a belügyminiszter 2157/VI. b. számú határozatában engedélyezett. Az új gyógyszertár helyét a Citrom utca sarkától a Siklósi útig (ma Rákóczi út), a Siklósi úton, vagy a Majláth téren (ma Kossuth tér) jelölte meg. Az engedélyben felhívta a figyelmet arra is, hogy egy év leforgása alatt a gyógyszertárat az engedélyezett tartozik felállítani, mert a jogosítványa egy év múlva elévül. Az engedélyt 1895. február hó 3-án állították ki [1].

Dr. Antal Gyula, budapesti jogtanár. Pécs Irgalmas u. 18. szám alatti telkén, a pécsi városi tanács 15777/1896 számú engedélye alapján 32 000 forintos költséggel kétemeletes lakóházat építtetett, amelynek földszintjén fia, ifjabb Antal Gyula gyógyszerész részére gyógyszertárat létesített. Mivel az Irgalmas utca páratlan oldalán, a 18-as számmal szemben nyílik a Majláth tér, ezért a Majláth tere kiadott engedély volt a létesítés alapja. (Esetenként a gyógyszertárat a Majláth téren levőnek is hirdették.)

Az épület terveit és kivitelét Schlauch Imre pécsi építész vállalkozó készítette el [2]. A keramittégla burkolatú homlokzat idestova száz esztendeje dacol az idővel, ennek ellenére ma is kifogástalan állapotban van. A város a használatbavételi engedélyt 1897. augusztus 1-jével állította ki.

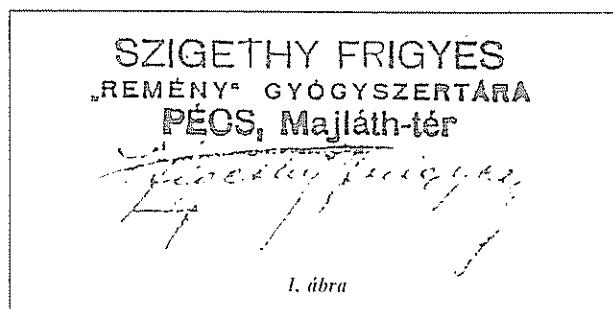
Antal Gyula gyógyszerészeti tevékenységet nem, vagy alig folytatott, mert gyógyszertárát még 1897-ben bérbé adta Kerecsényi Ferencnek [3]. 1905-ben már Stankóczy Lajos a patika bérlője. Ugyanakkor, dr. Ludwig Ferenc kerületi főorvos szerint az újonnan létesített gyógyszertár, még mindig a kezdeti nehézségekkel küszködik. Sőt Stankóczy felmondta bérletét is a szűkös bevétel miatt, de még új bérlő nem jelentkezett [4]. Ekkor Stankóczy, Pécs, Irgalmas utcai 18. szám alatti Reményhez címzett gyógyszerésztárának az éves jövedelme az alábbi volt:

Kiadás:

Gyógyszertári bér	5000 korona
Lakbér	3800 korona
Áru	5200 korona
Személyzet	1200 korona
Világítás	276 korona
Fűtés	186 korona
Adó	365 korona

Összesen:	16 027 korona
Az éves forgalom:	17 280 korona
Tiszta haszon:	1253 korona [5]

Stankóczy távozása után, még 1905-ben Szigethy Frigyes gyógyszerész szerezte meg a gyógyszertárat. Neve több helyen Szigeti alakban is szerepel, de bélyegzőjén és aláírásán a Szigethy változatot találjuk (1. ábra).

„...A gyógyszertárat, amely jelenleg a Majláth téren áll, tehát négy épület választja el a Rákóczi úttól... 100 000 koronáért vettem, túlfizetve azt, mert a gyógyszertár teljesen elhanyagolt állapotban volt és csak keserves munkával, személyes összeköttetéscimmal sikerült olyan forgalmat teremteni, hogy ma a befektetett tőkének a hasznát valahogy meghozza és a megélhetéshez éppen csak hogy elég...” [6] olvasható egy levelében. Szigethy valóban nagy buzgalommal látott munkához, hogy gyógyszertárát bevezesse, a vásárló közönség kegyeit elnyerje. A Pécsi

Naplóban 1906-ban egész oldalas hirdetésben már így kínálta gyógy- és egészségügyi készítményeinek széles választékát: *Mindenféle híres bel- és külföldi orvosi és gyógyszerészeti különlegességek, kötszerek, toilette cikkek, angol és francia illatszerek, cognac, malaga és mindennemű gyógyborok, állatgyógyszerek, gyógy- és pipere-szappanok, orvosi műszerek, óvszerek, arcz- kéz és hajke-nőcsők, haj- és arcvizek, fog-, száj- és mosdóvizek gyára és lerakata* [7].

Majd a többi pécsi gyógyszertártól eltérően, szabályos reklámkampányt indított. Egy-egy terméket kiválasztott, többnyire saját készítményét és azt hónapokon keresztül, minden áldott nap hirdette. Ilyen volt az *Ilona crême*, amelyről azt tartotta fontosnak közölni, hogy sem higanyt, sem ólmot, sem más káros anyagot nem tartalmaz! De az Ilonáról elkeresztelt készítmény-család, krém, púder (hőlgypor), szappan formában is megjelent. Ugyanez évben *Szilárd Ármimnal* közös szabadalmat nyújtott be csukamájolaj-készítmények előállítására [8]. Ekkor a hazai csukamájolaj-piacot *W. Maager* bécsi csukamájolaja uralta. A szabadalom célja talán éppen az ismert esonterősítőszert bécsi monopóliumának megtörésére irányulhatott.

1907-ben először az *Albion* elnevezésű saját készítésű higiénikus fogkrémet reklámozta [9]. Majd a fogkrémreklámot összevonta a már korábban útjára bocsátott *Ilona-készítményekkel* és együtt hirdette azokat [10]. 1907 nyarán újabb terméket vetett be, amelyet *Phenolat* néven láb- és kézizzadás ellen ajánlott négy hónapon keresztül a Pécsi Naplóban [11].

De még ugyanebben az évben, szeptembertől új hirdetéssel, egy új termék hírvérese kezdődött meg. Köhögés ellen ajánlotta a biztos hatású és kellemes ízű *Mecsekfü* cukorkáját (2. ábra), amelyet szintén maga készített és meglepő módon azt közölte róla, hogy kapható minden

Köhögés
és rekedtség ellen biztos hatású
és igen kellemes ízű a
Mecsekfü-Cukorka
egy doboz ára 50 fillér.
Készíti:
Szigeti Frigyes
gyógyszertára a „Remény”-hez
Pécs, Irgalmasok utcája 18. sz.
Kapható minden gyógyszerertárban és drogériában.

2. ábra

gyógyszertárban és drogériában. Hogy valójában milyen mértékben tartotta készleten cukorkáját a konkurencia, azt nem tudjuk. Minden esetre a reklámszöveg egy jól bevált, bevezetett termék benyomását keltette az olvasóban [12]. A főleg tölgyesekben gyakori mecsekfü, más néven méhfű (*Melittis grandiflora*) illatos, nagyvirágú, ajakos növény. Megszáritott virágos leveleiből már évszázadok óta gyógyteát főztek, amelyet köhögés ellen ajánlottak és napjainkban is mecsekfü tea, vagy csak mecsektea néven ismert. A mecsekfü egyébként ma is egyik meghatározó illat- és zamatanyaga a Mecseki Gyógyítóka nevű édes-kés-keserű likőrnek is, amelyet egy másik pécsi gyógyszerész, *Geiger Kálmán* receptje szerint készítettek az Arany Sas patika pincéjében, csak már valamivel később [13].

Gyógyszertára prosperitásának növelése érdekében *Szigethy Frigyes* újabb ötlettel állt elő. Nem elégedett meg a sajtókampányok hírvéréssel. Ezért két terméknek a reklámozására és – amit talán jobban kell hangsúlyozni – gyógyszertárának megismerésére, két kis érmet veretett.

A reklámérem szokatlan ebben a szakmában. A magyar orvoslás és gyógyítás összefoglaló éremkatalógusában, a Huszár-Varannai-féle kötetben csak egy gyógyszer reklámérem található Szigethy zsetonjain kívül; egy *Antidol* nevű készítményé, de az érmen sem a helységet, sem a gyógyszertárat nem tüntették fel, ezért nem tudjuk, hogy kinek volt a reklámérme [14].

Szigethy Frigyes reklámérmei

1. *Mecsekfü cukor*

Előlap: körben LEGJOBB KÖHÖGÉS ELLENI SZER A, ★; majd középen két sorban szöveg: „ME-CSEKFÜ”/CZUKOR.

Hátlap: felül ívelten SZIGETI FRIGYES; középen fent ★; alatta két sorban szöveg „REMÉNY”/GYÓGYSZERTÁRA; alul ívelten PÉCSETT (3. ábra).

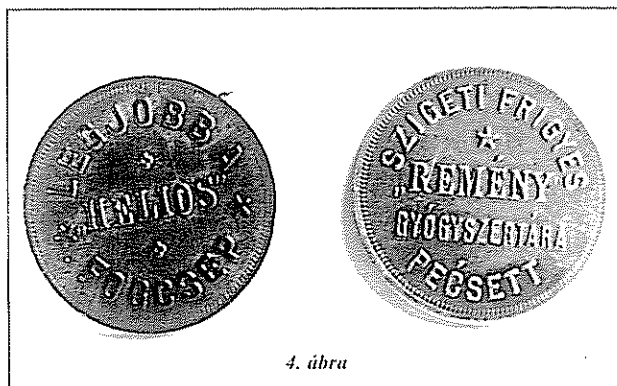
2. *Helios fogcsepp*

Előlap: felül ívelten ★ LEGJOBB A ★; középen ☼ alatta „HELIOS”, ez alatt ☼; majd alul ismét ívelten FOGCSEPP.

Hátlap: felül ívelten SZIGETI FRIGYES; középen fent ★; alatta két sorban szöveg „REMÉNY”/GYÓGYSZERTÁRA; alul ívelten PÉCSETT (4. ábra).

Az érmek anyaga sárgaréz, peremük sima, átmérőjük 21,45 illetve 21,40 mm. (A tízedesek megadása azért

4. ábra

szükséges, mert a Huszár–Varannai-ban 23 mm-rel szerepelnek, amely alighanem pontatlan). A két zseton egymásnak édestestvére. Azonos elvek alapján szerkesztették és hátoldalát talán ugyanazzal a verőtővel is verték. Tehát vagy egy időben, vagy egymáshoz nagyon közeli időben készültek.

Mint a 2. ábrán láttuk, a Mecsekfü cukor reklámját a Pécsi Naplóban sikerült megtalálni. 1907-ben csaknem három hónapig naponta megjelent, szeptembertől novemberig. A másik zsetonon olvasható Helios fogcseppéről viszont nem sikerült hirdetésre bukkanni. Annyit talán érdemes megjegyezni, hogy ezidőtájt volt a sajtó rendszeres szereplője egy Helios nevű bécsi fehérneműgyár, amely gallérjait és kézelőit kínálta. A vakító fehér ingmelleket és gallérokat jelentő Helios adhatta az ötletet, a vakító fehér fogakat eredményező fogtisztító szernek, talán a Helios fogcseppnek. Mivel a Mecsekfü cukor egyértelműen 1907-ben keletkezett termék, a két érme pedig nagy valószínűséggel egy időben készült, aligha tévedünk nagyot, ha úgy véljük, hogy mindkét érme 1907-ből származik. Ezt még alátámasztja az a tény, hogy Szigethy hirdetése 1908-tól szünetelnek a sajtóban. Tehát a kampány az érmeikkel és a reklámsorozattal befejeződött. Nyilván eredményesen, mert Szigethy a háború kitörésekor már arról számolt be, hogy a befektetett tőkéje megtérül és 1923-ban már a tízezer koronán felül adózó száz legnagyobb összegű adót fizető adózók listáján a 31-ik helyet érte el. Ez az eredmény a szorgos kitartó munka mellett, a jó érzékkel vezetett reklámhadjáratnak is az eredménye.

Tehát Szigethy reklámkampányának részét képezték a leírt érmek. Mivel 1907-ben került megrendezésre a nagyszabású Pécsi Országos Kiállítás és Vásár, amely május 15-től október 15-ig tartott nyitva és ez az idő nagyjából egybeesik a Mecsekfü cukor reklámsorozattal, úgy véljük, hogy a reklámérem éppen a kiállítás hatására és alkalmából készült. A vásári sokadalom indokolta megteremtését, hiszen azoknak aligha kellett reklámozni, akik a gyógyszertár hatósugarában laktak. A reklámérem a távolabbi, a vidéki vásárlót is megecéltozta, hiszen ekkor még a vasútállomás és a belváros között a Remény Gyógyszertár volt, amely leginkább útba esett. Tehát nem lehetett haszontalan a beutazók, valamint a Majláth téri vásárolók közt is vevőket toborozni. Van olyan vélemény,

hogy a Sempronia zsetonhoz hasonlóan ez is tulajdonképpen kedvezménybárcaként szolgált. E szerint a megvásárolt áru mellé zsetont legközelebb valamilyen mértékű árkedvezmény beszámításával lehetett visszaváltani. Ez természetesen ki nem zárható, de semmi bizonyítékot nem találunk rá. Viszont a kissé bővebben felvázolt, fejlett üzleti érzékkel is rendelkező gyógyszerész tevékenysége alapján nyugodtan mondhatjuk, hogy ha Szigethy kihasználta volna ilyen üzleti lehetőséget, akkor ennek a zsetonon is nyoma lenne. Legalább valamilyen utalással. E nélkül, minden egyes érme átadásakor el kell mondanunk a kedvezmény lehetőségét, vagy külön szórólapp mellékletet adni, amely helyett nyilván sokkal jobb, ha ezek a zsetonon már megtalálhatók. Tehát a zsetonra a kedvezmény rávezetése nélkülözhetetlenül fontos.

Ezért az az álláspontunk, hogy a Remény Gyógyszertár zsetonjai reklám célból készültek és megjelenésüket az éppen akkor nyitva tartó Pécsi Országos Kiállítás eseményei segítették elő.

JEGYZET ÉS FORRÁS

1. Magyar Királyi Belügyminiszter 2157/VI.b. szám, Pécs szab. kir. város közönségének – Baranya Megyei Levéltár 362/1933 polgármesteri iratok. (Továbbiakban BML.) – 2. Madas József: Pécs-belváros telkei és házai. Adatgyűjtemény. Pécs. 1978. Janus Pannonius Múzeum kiadása. 74. – 3. BML. 11736/1897 polg. mest. iratok. – 4. Dr. Ludwig Ferenc Pécs sz. kir. város kerületi főorvosának 249/1905 számú jelentése. BML. – 5. Stankóczy Lajos jövedelem kimutatása 1905. március 20-án kelt levelében. BML. – 6. Szigethy Frigyes gyógyszerész beadványa Pécs polgármesteréhez, az újonnan felállítandó 9-ik pécsi gyógyszertár ellen 10413 sz. 1913. április 2. BML. – 7. Pécsi Napló, 1906. március 11. – 8. Szigethy Frigyes és Szilárd Ármin: Eljárás esukamájotaj készítmények előállítására. – Szabadalmi leírások 37706. 1906. július 13. – 9. Pécsi Napló, 1907. január 1. és 3. – 10. Pécsi Napló, 1907. január 6. és február 2. között naponta megjelent hirdetés. – 11. Pécsi Napló, 1907. június 6. és szeptember 26. között naponta megjelent hirdetés. – 12. Pécsi Napló, 1907. szeptember 27. és november 30. között naponta megjelent hirdetés. – 13. Dr. Lázencz László pécsi gyógyszerész-kutató szíve közlése, amelyért köszönetet mondok. – 14. Huszár, I. and Varannai, Gy.: Medicina in nummis. Hungarian Coins and Medals Related to Medicine. Budapest, 1977. Semmelweis Múzeum kiadványa. Antidol: No.: 1760 és 1761. Szigethy-zsetonok: No.: 1762 és 1763.

J. Račman: *Advertisement activity and advertisement coin of the pharmacy „Remény” („Hope”) at Pécs at the beginning of the XX. century.*

In 1895 Gyula Antal junior acquired a title to the foundation of a new pharmacy at the free royal town, Pécs. It was located on the ground floor of his house with two storeys, 18 „Irgalmasok” street. In 1897 Ferenc Kerecsényi, than in 1905 Lajos Stankóczy leased the pharmacy, but both of them got rid of it because of the lack of profit. In 1905 Frigyes Szigethy acquired the pharmacy and after some years as a result of his persistent and purposeful work it became one of the best enterprise of the town. Szigethy was an outstanding expert of advertisement. As a rule, he chose one of his own products and he advertised it every day in a newspaper of the town Pécs during several months. For example the „Albion” toothpaste, a productseries (powder, creme etc.) named „Ilona”, „Phenolat” a remedy against sweating and a candy named „Mecsekfü”. This medicinal candy against cough he popularised by an advertisement coin too. A similar advertisement coin has been made for the toothdrop „Helios” too. Those coins are rather unusual. It is unlikely that they could be utilised for purchasing at a reduced price.